

it., pp. 296-8, 493) és el que finalment ens va informar —i pràcticament encara estem reduïts a la seva documentació—: en castellà apareix per primera vegada l'any 1500 en una de les últimes cartes del Descobridor d'Amèrica (Fz. de Navarrete, *Viajes y Descubrimientos* I, 61), després en Fz. de Oviedo (1535), i en molts historiadors navals portuguesos del S. XVI, des de João de Barros.

En italià apareix primer en les traduccions italianes d'aquestes obres, degudes a Ramusio i a Ulloa; fora d'això no el registraren més que alguns lexicògrafs italians del S. XIX [Stratico, 1814]. Poc hi afegeix o hi retoca el dicc. d'Angel. Prati; car no és gens segura ni té gaire força una variant *pareggio*,² que sembla explicar-se per un derivat verbal portuguès *parejar*, ben comprensible donat el vocalisme àton relaxat propi d'aquesta llengua, com a adaptació al sufix tan freqüent *-ejar* del portuguès (cf. *aventejar* al costat d'*avantajar*, port. *ensejar* en lloc de *ensaiar*, cat. *enseja* present de *assaïar* etc.).

En conclusió *paratge/-aje/-agem*, és un mot exclusivament hispànic, i és un terme definidament nàutic. Que en català no en tinguem dades documentals fins més tard que en castellà, no significaria res no tenint nosaltres literatura de viatges (com la port. i castellana); i no comptant amb més lexicografia nàutica que la que ens proporcionen el *Consolat* i algunes cròniques i inventaris que no s'interessen més que per coses jurídiques i mercantils, o noms d'objectes concrets, però gens informatius dels termes de navegació o de topografia marina. Així i tot, *AlcM* ens aporta de Sòller un report de l'any 1535, amb la comparació «com que fos infern en aquell *paratge*», suposo parlant d'un desfet de vents o onades tempestuosos. És a dir, una mica abans de la primera dada del mot en portuguès, del mateix any que la segona castellana i no gaire posterior a la de Cristòfol Colom. I el *DAg.* s. v. *ombra* en cita un cas anterior: «Les ombres esglayades dels difunts revoltaven aquell *paratge*» que data del segle XIV, i si bé no identifica l'obra, la cita té tot l'aire de ser autèntica, i sembla que ha de tractar-se del *Cavaller Tuglat* o del *Viatge al Purgatori* de R. de Perellós; textos ben coneguts de fi S. XIV.³

Fins avui *paratge* en català és mot de regust ben pur i popular, distint de *indret* i de *lloc*, en el sentit d'indicar la situació en termes més vagues i dins una àrea més ampla, cosa que ja va bé amb una localitat marina. I s'observa que les notícies que en tenim són també de terres marines o no llunyanes de les costes: «I és que, en la calma de tals *paratges*, / tan dolç és viure, veure i sentir, / i vora l'aigua de purs miratges, / al ritme edic d'aquestes platges, / tan dolç dormir! / Mes jo tal sort jamai dec posseir!», *Costa, Cala Gentil*; «La cova del Drac / --- / cigne de negre plomatge / allà habita per encant, / i en la pau d'aquell *paratge* / aixeca a voltes un cant» (id., *Trad. i Fant.*, *IdOr*, 112).

«Se entra en la ciutat de Barcelona per sinc Portals --- lo (portal) de Santa Madrona --- y lo Portal Nou, corrent les muralles de mar y de terra, amples, en los

més dels *paratges*, per quatre coches de frente, y de alegre vista», «la casa de --- St. Vicente de Paül, la qual és situada en *paratge* alegre, per ser a la vista del canal de Narbona», B. de Maldà (*Excursions*, pp. 2 i 148). *Paratge* en els anys 1770 i 1771 en les *Cartes d'un mestre veler de Mataró*, p. p. Martí i Coll, Mataró 1967, 116, 117.

En les enquestes toponímiques de l'*Onom. Cat.*, cavalcades inacabables per tot el vast territori de la llengua, durant 35 anys, a penes mai vaig sentir aquest mot com a genèric ni topònim: i s'explica perquè tot era cosa terrassana; o, en tot cas, res de mar endins, i poc de costa. Tanmateix hi ha dues petites rodalies que fan excepció, en totes dues es tracta d'un genèric de localització imprecisa, una de les dues arran de costa i l'altra en terra plana i de no gaire endins en els pobles costers del Baix Ter i golf de Roses 'rodal, partida, veral': així a l'Estartit, i molts a Torroella de Montgrí: «—Què és Sant Briu? Una ermita? —No: és un *paratge*»; i un altre a la Ribera de Xúquer (Alzira, Alberic, Cotes: «són *paràges* el Palmeral, i el Racó d'Abat»); potser també, Ter amunt, en el Ripollès, on a Ogassa vaig veure que usaven adés *boràl*, adés *paràga*, com a termes equivalents.

Pel que fa a l'explicació etimològica, difícilment podem deixar de sentir fort escrúpol davant l'admesa per Bloch, Wartburg i Prati (més vagament també *AlcM*). Es comprèn que sentint-ho ells com a mot estranger, i hispànic, i sabent que *parar-se* o *parar* significa 'aturar' o 'aturar-se' en les llengües hispàniques i només en aquestes, s'atinguessin a aquest agafador, i ho prenguessin per un manlleu fet a una creació nàutica del castellà. Que el castellà hagi estat sempre una llengua tan poc creadora en coses de mar, en la qual quasi tots els termes de mar són manlleus de França, o de Catalunya o d'Itàlia, amb escasses addicions gallego-portugueses, ja ens obliga a visurar-ho més críticament. I s'hi afegeix el fet que el sufix *-aje* és un intrús poc vivaç en castellà, d'entrada tardana, gens proliferador (limitat a mots que li venien ja bo i fets des de França o de Catalunya, com *coraje*, *visaje*, *linaje*; refractari a les altres creacions gallicades menys antigues com *lavage*, *rivage*, *mirage*, *boscatge*, *oratge*, *aliatge* etc.).

El mateix Prati se'n degué almar, sabent tot això, i tot aferrant-se a la derivació de *PARARE* surt amb el ciri trencat de suggerir que el punt de partida sigui tanmateix el francès, amb violenta inversió i menyspreu de totes les indicacions cronològiques i filològiques, puix que el mot a penes mai s'ha arribat a usar a França, que ha estat molt més tard que en italià i a la nostra Península. Apel·lació a l'absurd, que solament demostra l'escrúpol que ha de fer inevitablement l'etimologia comunament admesa.

D'altra banda, no és sols en el terreny morfològic, ambiental i cronològic, que aquesta etimologia topa amb objeccions. Car també desafina en l'aspecte semàntic. Un *paratge* marí no és un lloc on una embarcació s'atura ni hi pugui romandre, ni és un indret precís sinó una zona ampla i vaga, ni és natural que un terme així hagi estat cosa nàutica i marina, més o